

**Логіка для юристів.
Навчальний посібник для
підготовки до іспитів**

Юрист у своїй діяльності широко користується такими логічними категоріями, як поняття, судження, умовивід, закон, аналогія, версія, спростування, доказ і заперечення, знання яких значно підвищують культуру мислення, професійний рівень сучасного фахівця.

Структура посібника складається з основних розділів курсу, визначених навчальною програмою підготовки фахівця. Структура навчального посібника побудована на найбільш оптимальному та легкому поданні матеріалу студентам – у запитаннях і відповідях.

Даний посібник стане у пригоді всім, хто бажає озброїти себе системою знань з курсу «Логіка»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ЛОГІКА ЯК НАУКА	4
1. ЛОГІКА ЯК НАУКА, ЇЇ ПРЕДМЕТ ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК.....	4
2. ОСОБЛИВОСТІ СИМВОЛІЧНОЇ АБО МАТЕМАТИЧНОЇ ЛОГІКИ.....	10
3. ТЕОРЕТИЧНА І ПРАКТИЧНА ЛОГІКА.....	13
4. ПОНЯТТЯ МИСЛЕННЯ.....	15
5. ІСТИННІСТЬ І ХИБНІСТЬ МІРКУВАНЬ.....	20
6. ЛОГІЧНА ФОРМА МІРКУВАННЯ.....	22
8. ОСОБЛИВОСТІ МИСЛЕННЯ ЮРИСТА.....	32
9. ЗНАЧЕННЯ ЛОГІКИ ДЛЯ ЮРИСТІВ.....	33
10. МОВА ПРАВА.....	36
МЕТОДОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ ФОРМАЛЬНОЇ ЛОГІКИ	40
11. МЕТОД І МЕТОДОЛОГІЯ.....	40
12. ЛОГІЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ (ПІЗНАННЯ).....	42
ПОНЯТТЯ	54
14. ПОНЯТТЯ ЯК ФОРМА МИСЛЕННЯ. ОЗНАКИ ПОНЯТТЯ.....	54
15. ЗМІСТ І ОБСЯГ ПОНЯТТЯ.....	55
16. ЗМІСТ ПОНЯТТЯ І СКЛАД ЗЛОЧИНУ, КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНУ.....	58
17. ВИДИ ПОНЯТЬ.....	60
18. ВІДНОШЕННЯ МІЖ ПОНЯТТЯМИ.....	61
19. ЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ НАД ПОНЯТТЯМИ.....	65
20. ВИДИ ВИЗНАЧЕНЬ (ДЕФІНІЦІЙ).....	74
21. ПРАВИЛА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ.....	78
СУДЖЕННЯ	81
22. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУДЖЕНЬ, ПРОСТЕ ТА СКЛАДНЕ СУДЖЕННЯ.....	81
23. ПРОСТЕ СУДЖЕННЯ.....	83
24. ОБ'ЄДНАНА КЛАСИФІКАЦІЯ ПРОСТИХ КАТЕГОРИЧНИХ СУДЖЕНЬ ЗА ЯКІСТЮ ТА КІЛЬКІСТЮ.....	87
25. РОЗПОДІЛЕНІСТЬ ТЕРМІНІВ У КАТЕГОРИЧНИХ СУДЖЕННЯХ.....	88
26. МОДАЛЬНІ СУДЖЕННЯ.....	90
27. ЗАПИТАННЯ.....	91
28. СКЛАДНІ СУДЖЕННЯ.....	92
29. ВІДНОШЕННЯ МІЖ СУДЖЕННЯМИ. ЛОГІЧНИЙ КВАДРАТ.....	96
30. ЛОГІЧНА СТРУКТУРА СУДЖЕНЬ І ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА.....	98
ЗАКОНИ ЛОГІКИ	99
31. ЗАКОН ТОТОЖНОСТІ.....	99
32. ЗАКОН СУПЕРЕЧНОСТІ.....	101
33. ЗАКОН ВИКЛЮЧЕНОГО ТРЕТЬОГО.....	103

147

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ЛОГІКА ЯК НАУКА	4
1. ЛОГІКА ЯК НАУКА, ЇЇ ПРЕДМЕТ ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК.....	4
2. ОСОБЛИВОСТІ СИМВОЛІЧНОЇ АБО МАТЕМАТИЧНОЇ ЛОГІКИ.....	10
3. ТЕОРЕТИЧНА І ПРАКТИЧНА ЛОГІКА.....	13
4. ПОНЯТТЯ МИСЛЕННЯ.....	15
5. ІСТИННІСТЬ І ХИБНІСТЬ МІРКУВАНЬ.....	20
6. ЛОГІЧНА ФОРМА МІРКУВАННЯ.....	22
8. ОСОБЛИВОСТІ МИСЛЕННЯ ЮРИСТА.....	32
9. ЗНАЧЕННЯ ЛОГІКИ ДЛЯ ЮРИСТІВ.....	33
10. МОВА ПРАВА.....	36
МЕТОДОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ ФОРМАЛЬНОЇ ЛОГІКИ	40
11. МЕТОД І МЕТОДОЛОГІЯ.....	40
12. ЛОГІЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ (ПІЗНАННЯ).....	42
ПОНЯТТЯ	54
14. ПОНЯТТЯ ЯК ФОРМА МИСЛЕННЯ. ОЗНАКИ ПОНЯТТЯ.....	54
15. ЗМІСТ І ОБСЯГ ПОНЯТТЯ.....	55
16. ЗМІСТ ПОНЯТТЯ І СКЛАД ЗЛОЧИНУ, КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНУ.....	58
17. ВИДИ ПОНЯТЬ.....	60
18. ВІДНОШЕННЯ МІЖ ПОНЯТТЯМИ.....	61
19. ЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ НАД ПОНЯТТЯМИ.....	65
20. ВИДИ ВИЗНАЧЕНЬ (ДЕФІНІЦІЙ).....	74
21. ПРАВИЛА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ.....	78
СУДЖЕННЯ	81
22. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУДЖЕНЬ, ПРОСТЕ ТА СКЛАДНЕ СУДЖЕННЯ.....	81
23. ПРОСТЕ СУДЖЕННЯ.....	83
24. ОБ'ЄДНАНА КЛАСИФІКАЦІЯ ПРОСТИХ КАТЕГОРИЧНИХ СУДЖЕНЬ ЗА ЯКІСТЮ ТА КІЛЬКІСТЮ.....	87
25. РОЗПОДІЛЕНІСТЬ ТЕРМІНІВ У КАТЕГОРИЧНИХ СУДЖЕННЯХ.....	88
26. МОДАЛЬНІ СУДЖЕННЯ.....	90
27. ЗАПИТАННЯ.....	91
28. СКЛАДНІ СУДЖЕННЯ.....	92
29. ВІДНОШЕННЯ МІЖ СУДЖЕННЯМИ. ЛОГІЧНИЙ КВАДРАТ.....	96
30. ЛОГІЧНА СТРУКТУРА СУДЖЕНЬ І ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА.....	98
ЗАКОНИ ЛОГІКИ	99
31. ЗАКОН ТОТОЖНОСТІ.....	99
32. ЗАКОН СУПЕРЕЧНОСТІ.....	101
33. ЗАКОН ВИКЛЮЧЕНОГО ТРЕТЬОГО.....	103

147

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ЛОГІКА ЯК НАУКА	4
1. ЛОГІКА ЯК НАУКА, ЇЇ ПРЕДМЕТ ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК.....	4
2. ОСОБЛИВОСТІ СИМВОЛІЧНОЇ АБО МАТЕМАТИЧНОЇ ЛОГІКИ.....	10
3. ТЕОРЕТИЧНА І ПРАКТИЧНА ЛОГІКА.....	13
4. ПОНЯТТЯ МИСЛЕННЯ.....	15
5. ІСТИННІСТЬ І ХИБНІСТЬ МІРКУВАНЬ.....	20
6. ЛОГІЧНА ФОРМА МІРКУВАННЯ.....	22
8. ОСОБЛИВОСТІ МИСЛЕННЯ ЮРИСТА.....	32
9. ЗНАЧЕННЯ ЛОГІКИ ДЛЯ ЮРИСТІВ.....	33
10. МОВА ПРАВА.....	36
МЕТОДОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ ФОРМАЛЬНОЇ ЛОГІКИ	40
11. МЕТОД І МЕТОДОЛОГІЯ.....	40
12. ЛОГІЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ (ПІЗНАННЯ).....	42
ПОНЯТТЯ	54
14. ПОНЯТТЯ ЯК ФОРМА МИСЛЕННЯ. ОЗНАКИ ПОНЯТТЯ.....	54
15. ЗМІСТ І ОБСЯГ ПОНЯТТЯ.....	55
16. ЗМІСТ ПОНЯТТЯ І СКЛАД ЗЛОЧИНУ, КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНУ.....	58
17. ВИДИ ПОНЯТЬ.....	60
18. ВІДНОШЕННЯ МІЖ ПОНЯТТЯМИ.....	61
19. ЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ НАД ПОНЯТТЯМИ.....	65
20. ВИДИ ВИЗНАЧЕНЬ (ДЕФІНІЦІЙ).....	74
21. ПРАВИЛА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ.....	78
СУДЖЕННЯ	81
22. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУДЖЕНЬ, ПРОСТЕ ТА СКЛАДНЕ СУДЖЕННЯ.....	81
23. ПРОСТЕ СУДЖЕННЯ.....	83
24. ОБ'ЄДНАНА КЛАСИФІКАЦІЯ ПРОСТИХ КАТЕГОРИЧНИХ СУДЖЕНЬ ЗА ЯКІСТЮ ТА КІЛЬКІСТЮ.....	87
25. РОЗПОДІЛЕНІСТЬ ТЕРМІНІВ У КАТЕГОРИЧНИХ СУДЖЕННЯХ.....	88
26. МОДАЛЬНІ СУДЖЕННЯ.....	90
27. ЗАПИТАННЯ.....	91
28. СКЛАДНІ СУДЖЕННЯ.....	92
29. ВІДНОШЕННЯ МІЖ СУДЖЕННЯМИ. ЛОГІЧНИЙ КВАДРАТ.....	96
30. ЛОГІЧНА СТРУКТУРА СУДЖЕНЬ І ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА.....	98
ЗАКОНИ ЛОГІКИ	99
31. ЗАКОН ТОТОЖНОСТІ.....	99
32. ЗАКОН СУПЕРЕЧНОСТІ.....	101
33. ЗАКОН ВИКЛЮЧЕНОГО ТРЕТЬОГО.....	103

147

34. ЗАКОН ДОСТАТНЬОЇ ПІДСТАВИ.....	104
35. ЗНАЧЕННЯ ЗАКОНІВ ЛОГІКИ ДЛЯ СУДОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	106
УМОВИВІД.....	109
36. ПОНЯТТЯ УМОВИВІДУ ТА ЙОГО СТРУКТУРА.....	109
37. ВИДИ УМОВИВІДІВ.....	109
38. КАТЕГОРИЧНИЙ СИЛОГІЗМ.....	112
39. ФІГУРИ І МОДУСИ КАТЕГОРИЧНОГО СИЛОГІЗМУ.....	114
40. ЛОГІЧНІ ПОМИЛКИ В КАТЕГОРИЧНОМУ СИЛОГІЗМІ.....	116
41. ОПОСЕРЕДКОВАНІ УМОВИВІДИ.....	117
ДОКАЗУВАННЯ (АРГУМЕНТАЦІЯ).....	123
42. ПОНЯТТЯ ПРО АРГУМЕНТАЦІЮ. СТРУКТУРА АРГУМЕНТАЦІЇ.....	123
43. АРГУМЕНТАЦІЯ І СУПЕРЕЧКА.....	124
44. ВИДИ АРГУМЕНТАЦІЇ ДОКАЗОВА І НЕДОКАЗОВА АРГУМЕНТАЦІЯ.....	127
45. СПРОСТУВАННЯ.....	128
ГІПОТЕЗА.....	139
46. ПОНЯТТЯ ГІПОТЕЗИ І ЇЇ СТРУКТУРА.....	139
47. ВИДИ ГІПОТЕЗ.....	142
48. ВЕРСІЯ В СУДОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ.....	143
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	146

34. ЗАКОН ДОСТАТНЬОЇ ПІДСТАВИ.....	104
35. ЗНАЧЕННЯ ЗАКОНІВ ЛОГІКИ ДЛЯ СУДОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	106
УМОВИВІД.....	109
36. ПОНЯТТЯ УМОВИВІДУ ТА ЙОГО СТРУКТУРА.....	109
37. ВИДИ УМОВИВІДІВ.....	109
38. КАТЕГОРИЧНИЙ СИЛОГІЗМ.....	112
39. ФІГУРИ І МОДУСИ КАТЕГОРИЧНОГО СИЛОГІЗМУ.....	114
40. ЛОГІЧНІ ПОМИЛКИ В КАТЕГОРИЧНОМУ СИЛОГІЗМІ.....	116
41. ОПОСЕРЕДКОВАНІ УМОВИВІДИ.....	117
ДОКАЗУВАННЯ (АРГУМЕНТАЦІЯ).....	123
42. ПОНЯТТЯ ПРО АРГУМЕНТАЦІЮ. СТРУКТУРА АРГУМЕНТАЦІЇ.....	123
43. АРГУМЕНТАЦІЯ І СУПЕРЕЧКА.....	124
44. ВИДИ АРГУМЕНТАЦІЇ ДОКАЗОВА І НЕДОКАЗОВА АРГУМЕНТАЦІЯ.....	127
45. СПРОСТУВАННЯ.....	128
ГІПОТЕЗА.....	139
46. ПОНЯТТЯ ГІПОТЕЗИ І ЇЇ СТРУКТУРА.....	139
47. ВИДИ ГІПОТЕЗ.....	142
48. ВЕРСІЯ В СУДОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ.....	143
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	146

34. ЗАКОН ДОСТАТНЬОЇ ПІДСТАВИ.....	104
35. ЗНАЧЕННЯ ЗАКОНІВ ЛОГІКИ ДЛЯ СУДОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	106
УМОВИВІД.....	109
36. ПОНЯТТЯ УМОВИВІДУ ТА ЙОГО СТРУКТУРА.....	109
37. ВИДИ УМОВИВІДІВ.....	109
38. КАТЕГОРИЧНИЙ СИЛОГІЗМ.....	112
39. ФІГУРИ І МОДУСИ КАТЕГОРИЧНОГО СИЛОГІЗМУ.....	114
40. ЛОГІЧНІ ПОМИЛКИ В КАТЕГОРИЧНОМУ СИЛОГІЗМІ.....	116
41. ОПОСЕРЕДКОВАНІ УМОВИВІДИ.....	117
ДОКАЗУВАННЯ (АРГУМЕНТАЦІЯ).....	123
42. ПОНЯТТЯ ПРО АРГУМЕНТАЦІЮ. СТРУКТУРА АРГУМЕНТАЦІЇ.....	123
43. АРГУМЕНТАЦІЯ І СУПЕРЕЧКА.....	124
44. ВИДИ АРГУМЕНТАЦІЇ ДОКАЗОВА І НЕДОКАЗОВА АРГУМЕНТАЦІЯ.....	127
45. СПРОСТУВАННЯ.....	128
ГІПОТЕЗА.....	139
46. ПОНЯТТЯ ГІПОТЕЗИ І ЇЇ СТРУКТУРА.....	139
47. ВИДИ ГІПОТЕЗ.....	142
48. ВЕРСІЯ В СУДОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ.....	143
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	146

УДК 16(075.8)
ББК 87.4я73
Л 69

Упорядники – І. В. Тетарчук, Т. С. Дяків

Логіка для юристів [текст] : Навчальний посібник для підготовки до іспитів. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 150 с.

ISBN 978-611-01-0543-9

Юрист у своїй діяльності широко користується такими логічними категоріями, як поняття, судження, умовивід, закон, аналогія, версія, спростування, доказ і заперечення, знання яких значно підвищують культуру мислення, професійний рівень сучасного фахівця.

Структура посібника складається з основних розділів курсу, визначених навчальною програмою підготовки фахівця.

Структура навчального посібника побудована на найбільш оптимальному та легкому поданні матеріалу студентам – у запитаннях і відповідях.

Даний посібник стане у пригоді всім, хто бажає озброїти себе системою знань з курсу «Логіка».

УДК 16(075.8)
ББК 87.4я73

ISBN 978-611-01-0543-9

© «Центр учбової літератури», 2013.

УДК 16(075.8)
ББК 87.4я73
Л 69

Упорядники – І. В. Тетарчук, Т. С. Дяків

Логіка для юристів [текст] : Навчальний посібник для підготовки до іспитів. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 150 с.

ISBN 978-611-01-0543-9

Юрист у своїй діяльності широко користується такими логічними категоріями, як поняття, судження, умовивід, закон, аналогія, версія, спростування, доказ і заперечення, знання яких значно підвищують культуру мислення, професійний рівень сучасного фахівця.

Структура посібника складається з основних розділів курсу, визначених навчальною програмою підготовки фахівця.

Структура навчального посібника побудована на найбільш оптимальному та легкому поданні матеріалу студентам – у запитаннях і відповідях.

Даний посібник стане у пригоді всім, хто бажає озброїти себе системою знань з курсу «Логіка».

УДК 16(075.8)
ББК 87.4я73

ISBN 978-611-01-0543-9

© «Центр учбової літератури», 2013.

УДК 16(075.8)
ББК 87.4я73
Л 69

Упорядники – І. В. Тетарчук, Т. С. Дяків

Логіка для юристів [текст] : Навчальний посібник для підготовки до іспитів. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 150 с.

ISBN 978-611-01-0543-9

Юрист у своїй діяльності широко користується такими логічними категоріями, як поняття, судження, умовивід, закон, аналогія, версія, спростування, доказ і заперечення, знання яких значно підвищують культуру мислення, професійний рівень сучасного фахівця.

Структура посібника складається з основних розділів курсу, визначених навчальною програмою підготовки фахівця.

Структура навчального посібника побудована на найбільш оптимальному та легкому поданні матеріалу студентам – у запитаннях і відповідях.

Даний посібник стане у пригоді всім, хто бажає озброїти себе системою знань з курсу «Логіка».

УДК 16(075.8)
ББК 87.4я73

ISBN 978-611-01-0543-9

© «Центр учбової літератури», 2013.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ЛОГІКА ДЛЯ ЮРИСТІВ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТІВ

Оригінал-макет підготовлено
ТОВ «Центр учбової літератури»

Підписано до друку 03.06.2013. Формат 60x84 1/16
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура PetersburgCTT.
Умовн. друк. арк. 8,4.

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ЛОГІКА ДЛЯ ЮРИСТІВ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТІВ

Оригінал-макет підготовлено
ТОВ «Центр учбової літератури»

Підписано до друку 03.06.2013. Формат 60x84 1/16
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура PetersburgCTT.
Умовн. друк. арк. 8,4.

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ЛОГІКА ДЛЯ ЮРИСТІВ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТІВ

Оригінал-макет підготовлено
ТОВ «Центр учбової літератури»

Підписано до друку 03.06.2013. Формат 60x84 1/16
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура PetersburgCTT.
Умовн. друк. арк. 8,4.

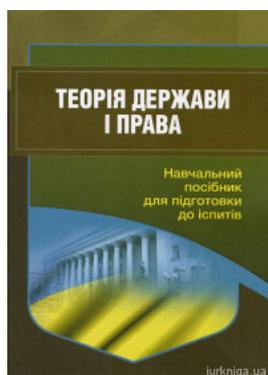
ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

Книги, які можуть вас зацікавити

Ділова українська мова.
Навчальний посібник
для підготовки до
іспитів

Теорія держави і права.
Навчальний посібник
для підготовки до
іспитів

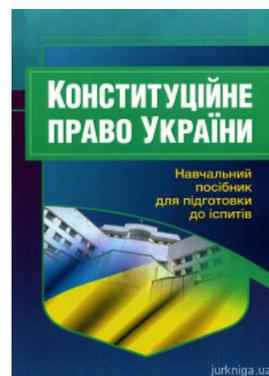
Юридичне
документознавство.
Навчальний посібник
для підготовки до
іспитів

Кримінальний кодекс
України

Цивільний Кодекс
України

Конституційне право
України. Навчальний
посібник для
підготовки до іспитів

Перейти до галузі права
Теорія держави і права

[Перейти на сайт →](#)